

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2019 m. liepos 11 d.¹

Byla C-298/18

**Reiner Grafe,
Jürgen Pohle
prieš
Südbrandenburger Nahverkehrs GmbH,
OSL Bus GmbH**

(*Arbeitsgericht Cottbus* (Kotbuso darbo teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 2001/23/EB – Įmonių ar verslo perdavimas – Darbuotojų teisių apsauga – Viešojo autobusų transporto paslaugų teikimas – Vienos įmonės vykdomos veiklos perdavimas kitai įmonei po viešųjų pirkimų procedūros“

1. Direktyva 2001/23/EB² buvo kodifikuota Direktyva 77/187/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo³. Šis *Arbeitsgericht Cottbus* (Kotbuso darbo teismas, Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant R. Grafe ir J. Pohle pareikštą ieškinį buvusiai vietos viešojo autobusų transporto paslaugos operatoriai *Südbrandenburger Nahverkehrs GmbH* (toliau – SBN) ir naujai tos paslaugos operatoriai *OSL Bus GmbH* (toliau – *OSL Bus*).

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar tokiu atveju, kai nebuvo jokio reikšmingo materialiojo turto perdavimo, tačiau naujasis operatorius įdarbino daugumą buvusio operatoriaus darbuotojų, įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2001/23. Šis teismas taip pat prašo atsakyti, ar šioje byloje turėtų būti taikomas Teisingumo Teismo Sprendimas *Liikenne*⁴, kuriame išsakyta nuomonė dėl Sąjungos teisės aktų, kuriais reglamentuojamos darbuotojų teisės, taikymo įmonių perdavimo viešojo autobusų transporto paslaugos teikimo srityje atvejais.

1 Originalo kalba: anglų.

2 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, 2001, p. 16; 2004 m. Specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk. 4 t., p. 98). Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodė Direktyvą 77/187, atitinkamu laiku galiojo Direktyva 2001/23; žr. šios išvados 8–17 punktus.

3 1977 m. vasario 14 d. Tarybos direktyva (OL L 61, 1977, p. 26).

4 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

Direktyva 2001/23

3. Direktyvos 2001/23 konstatuojamosiose dalyse suformuluoti toliau nurodyti teiginiai. Pirma, būtina garantuoti darbuotojų apsaugą pasikeitus darbdaviui, pirmiausia užtikrinant, kad būtų apsaugotos jų teisės⁵. Antra, Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijoje⁶ nurodyta, kad „vidaus rinkos sukūrimas turi pagerinti darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygas [tuometinėje] Europos bendrijoje. Pažanga privalo apimti, jei būtina, tam tikrų įdarbinimo nuostatų aspektus, tokius kaip kolektyvinio atleidimo iš darbo ir bankroto procedūros <...>“⁷. Trečia, 1977 m. buvo priimta Direktyva 77/187, kuria, be kita ko, skatinamas svarbių nacionalinės teisės aktų derinimas garantuojant darbuotojų teisių apsaugą⁸.

4. Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta, kad ši direktyva taikoma teisinio perdavimo arba susijungimo atveju perduodant įmonę, verslą arba įmonės ar verslo dalį kitam darbdaviui. Pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies b punktą „<...> [Direktyvoje 2001/23] nustatytas perdavimas yra perdavimas išlaikant ūkio subjekto tapatybę, t. y. išlaikant organizuotą išteklių grupę, kurios tikslas yra ūkinė veikla, nepriklausomai nuo to, ar ta veikla yra pagrindinė, ar pagalbinė“. Direktyvos 1 straipsnio 1 dalies c punkte nustatyta, kad ji taikoma valstybės ir privačioms įmonėms, kurios verčiasi ūkine veikla, nesvarbu, ar jos veikia siekdamos pelno, ar ne. Pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 2 dalį ši direktyva taikoma tais atvejais, kai perduodama įmonė, verslas arba įmonės ar verslo dalis yra Sutarties taikymo teritorinėje erdvėje.

5. Direktyvos 2 straipsnyje numatytos šios apibrėžtys: „perdavėjas“ yra „fizinis arba juridinis asmuo, kuris dėl 1 straipsnio 1 dalyje nurodyto perdavimo praranda darbdavio teises įmonėje, versle arba įmonės ar verslo dalyje“; „perėmėjas“ yra „fizinis arba juridinis asmuo, kuris dėl 1 straipsnio 1 dalyje nurodyto perdavimo įgyja darbdavio teises įmonėje, versle arba įmonės ar verslo dalyje“; „darbuotojas“ yra „asmuo, kurį, kaip darbuotoją, atitinkamoje valstybėje narėje gina nacionalinė darbo teisė“⁹.

6. Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad „perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš darbo sutarties arba darbo santykių, galiojančių perdavimo dieną, yra perduodami perėmėjui“. Šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta, kad „po perdavimo perėmėjas ir toliau vykdo kolektyvinės sutarties nuostatas ir sąlygas pagal tas pačias minėtose sutartyse perdavėjui taikomas sąlygas iki kolektyvinės sutarties pabaigos arba kitos kolektyvinės sutarties įsigaliojimo arba taikymo“.

Direktyva 92/50

7. Tarybos direktyvoje 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo¹⁰ buvo nustatytos taisyklės, kurias turėjo taikyti perkančiosios organizacijos, sudarydamos viešojo paslaugų pirkimo sutartis. Tačiau tuo metu, kai perkančioji organizacija pagrindinėje byloje rengė konkursą sutarčiai dėl vietos viešojo autobusų transporto paslaugų teikimo sudaryti, ta direktyva buvo pakeista Direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB¹¹. Todėl šioje nuomonėje remsiuosi pastarąja direktyva.

5 3 konstatuojamoji dalis.

6 Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartija buvo priimta 1989 m. gruodžio 9 d., pirmiausia žr. 7, 17 ir 18 punktus.

7 5 konstatuojamoji dalis.

8 6 konstatuojamoji dalis.

9 Atitinkamai 2 straipsnio 1 dalies a, b ir d punktai.

10 1992 m. birželio 18 d. direktyva (OL L 209, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 322). Ši direktyva buvo panaikinta ir pakeista 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132).

11 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (OL L 94, 2014, p. 65).

Faktinės aplinkybės, procedūra ir prejudiciniai klausimai

8. SBN su *Landkreis* (Oberspreewald-Lausitz rajonas, toliau – *Landkreis* arba perkančioji organizacija) buvo sudariusi sutartį dėl vietos viešojo autobusų transporto sistemos tame regione valdymo, kuri pradėta vykdyti 2008 m. rugpjūčio 1 d. 2016 m. rugsėjo mėn. *Landkreis* paskelbė naują konkursą dėl jos autobusų paslaugų teikimo. SBN tame konkurse nedalyvavo. Vėliau SBN nusprendė nutraukti veiklą ir įteikė visiems darbuotojams išpėjimus apie atleidimą.

9. 2017 m. sausio 19 d. SBN su įmonės darbo taryba susitarė dėl socialinio plano. Socialiniame plane buvo numatyta, kad darbuotojai gaus įvairaus dydžio išeitines kompensacijas, jei naujasis operatorius jiems nepasiūlys pereiti į jo įmonę arba jei naujai įsidarbinę jie patirs finansinių nuostolių.

10. Sutartis dėl vietos viešojo autobusų transporto paslaugų teikimo nuo 2017 m. rugpjūčio 1 d. buvo sudaryta su *Kraftverkehrsgesellschaft Dreiländereck mbH* (toliau – KVG), ji yra *Rhenus Veniro GmbH & Co. KG*, visiškai priklausanti patronuojamoji bendrovė. Pastaroji transporto paslaugoms teikti įsteigė naują visiškai jai priklausančią patronuojamąją bendrovę *OSL Bus*. *OSL Bus* įdarbino daugumą buvusios operatorės SBN autobusų vairuotojų ir dalį vadovaujančių darbuotojų. 2017 m. balandžio 10 d. raštu naujoji operatorė informavo SBN, kad ji nepirks, nenuomos ar kitaip nenaudos pastarajai priklausančio materialiojo turto – autobusų, gamybinių bazių, remonto dirbtuvių ir įrengimų.

11. R. Grafe nuo 1978 m. liepos 16 d. SBN (ar jos pirmtakėse) dirbo visu etatu autobusų vairuotoju ir darbininkų grupės vadovu. SBN 2017 m. sausio 27 d. atsiuntė R. Grafe išpėjimą, kad nuo 2017 m. rugpjūčio 31 d. jo darbo sutartis nutraukiama. Nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. jis dirba *OSL Bus* autobusų vairuotoju. Naujoji operatorė nepripažino R. Grafe anksčiau SBN įgyto stažo. Todėl jis laikomas naujai įdarbintu kolektyvinėje sutartyje numatytos pradinės kategorijos darbuotoju. R. Grafe nesutinka su darbo sutarties su SBN nutraukimu ir teigia, kad naujoji operatorė, nustatydamą kategoriją, turi atsižvelgti į jo anksčiau įgytą stažą. Ir R. Grafe, ir SBN mano, kad dėl įmonės perdavimo *OSL Bus* perėmė R. Grafe darbo sutartį.

12. J. Pohle nuo 1979 m. lapkričio 6 d. SBN dirbo visu etatu autobusų vairuotoju ir darbininkų grupės vadovu. SBN 2017 m. sausio 27 d. atsiuntė J. Pohle išpėjimą, kad nuo 2017 m. rugpjūčio 31 d. jo darbo sutartis nutraukiama. Naujoji operatorė J. Pohle darbo nepasiūlė. J. Pohle apskundė SBN sprendimą. Jei būtų atmestas pirmasis reikalavimas, jis reikalavo, kad pagal socialinį planą, dėl kurio susitarė SBN ir jos darbo taryba, jam būtų sumokėta 68 034,56 EUR dydžio išeitinė kompensacija.

13. Savo priešiškyje SBN teigia, kad darbo santykiai su J. Pohle buvo perduoti naujai operatori, nes įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2001/23. Todėl SBN neprivalėjo J. Pohle mokėti išeitinės kompensacijos. *OSL Bus* teigia, kad neįvyko jokio minėto įmonės perdavimo. Ji neperėmė jokio buvusio SBN materialiojo turto; o tai, kad *OSL Bus* įdarbino daugumą darbuotojų, neturi esminės reikšmės teikiant autobusų transporto paslaugas.

14. Sprendime *Liikenne*¹² Teisingumo Teismas konstatavo, kad autobusų transportas negali būti laikomas veikla, kuri iš esmės paremta darbo jėga, nes tokios įmonės veiklai reikia daug įrangos ir prietaisų. Tokiame sektoriuje, kaip reguliarusis viešasis autobusų transportas, kur veiklai vykdyti yra svarbus materialusis turtas, aplinkybė, kad ankstesnis sutarties vykdytojas neperdavė reikšmingos tokių išteklių, būtinų tinkamai ūkio subjekto veiklai, dalies naujajam sutarties vykdytojui, leidžia daryti išvadą, jog šis ūkio subjektas neišlaiko savo tapatybės¹³.

12 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

13 2001 m. sausio 25 d. Sprendimo *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59, 39 ir 42 punktai.

15. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pritaria SBN pagrindinėje byloje nurodytam argumentui, kad aptariamoms su autobusų transporto paslaugų teikimu susijusios sąlygos žymiai skiriasi nuo nagrinėtųjų Teisingumo Teismo sprendime *Liikenne*¹⁴. Tokios sąlygos, be kita ko, yra: i) teisiniai reikalavimai, techninė pažanga ir aplinkos apsauga, pavyzdžiui, „Euro 6“ išmetamųjų teršalų kiekio standartas¹⁵; ii) sutarties dėl aptariamų autobusų transporto paslaugų teikimo galiojimo trukmė buvo 10 metų; ir iii) konkurso sąlygose nurodyta, kad autobusai negali būti senesni kaip 15 metų (nuo pirmosios registracijos datos)¹⁶, visi naudojami autobusai turėjo būti vienodo bendro dizaino, jie turėjo atitikti „Euro 6“ standartą¹⁷, nuo 2018 m. sausio 1 d. 40% (o nuo 2022 m. sausio 1 d. – 70%) naudojamų transporto priemonių privalo būti žemagrindės¹⁸. Todėl naujasis operatorius visiškai pagrįstai gali nuspręsti neperimti senojo operatoriaus naudotų autobusų parko.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarė toliau nurodytas išvadas. Pirma, autobusai, kurie iš esmės yra netinkami naudoti arba gali būti naudojami tik labai ribotai, negali būti laikomi esminiu dalyku siekiant naujojo operatoriaus tikslų. Veikiau, siekiant teikti vietinio viešojo autobusų transporto paslaugas, šiuos autobusus privaloma pakeisti kitais. Antra, autobusų gamybinės bazės yra nebereikalingos. Trečia, autobusų vairuotojai yra gyvybiškai svarbūs nagrinėjamos įmonės veiklai. Konkurso sąlygose buvo nurodyta, kad „vykdytojas privalo užtikrinti, kad vairuotojai atitiktų patrauklaus vietinio viešojo keleivių vežimo reikalavimus, įskaitant visišką orientavimąsi į teikiamas paslaugas ir vartotojus“. Autobusų vairuotojai, ypač kaimo vietovėse, yra ypač vertingi ir jų dažnai trūksta. Galiausiai dėl to, kad gerai pažįsta vietovę ir išmano visus procesus, autobusų vairuotojai nėra lengvai pakeičiami.

17. Iki 2017 m. liepos 31 d. viešojo autobusų transporto paslaugą *Oberspreewald-Lausitz* teikė SBN. Nuo 2017 m. rugpjūčio 1 d. ją teikia naujasis operatorius. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad siekiant sklandžiai perduoti vietos viešojo transporto sistemą nebuvo svarbu, kokie autobusai buvo naudojami, tačiau buvo svarbu, kokie autobusų vairuotojai buvo įdarbinti.

18. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teikia Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

- „1. Ar autobusų linijų verslo perdavimas iš vienos autobusų įmonės kitai pagal viešojo pirkimo procedūrą remiantis [Direktyva 2014/24] yra verslo perdavimas, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 2001/23] 1 straipsnio 1 dalį, taip pat ir tuomet, kai nebuvo perduota jokių reikšmingų verslo išteklių, visų pirma jokių autobusų?
2. Ar prielaida, kad remiantis protingu verslo sprendimu sudarant terminuotas paslaugų pirkimo sutartis autobusai dėl jų amžiaus ir griežtesnių techninių reikalavimų (išmetamųjų dujų lygis, žemagrindės transporto priemonės) nebeturi didelės reikšmės verslo vertei, gali būti pagrindas [Teisingumo Teismui] nukrypti nuo savo 2001 m. sausio 25 d. sprendimo byloje C-172/99 ir pripažinti, kad tokiomis sąlygomis esminės darbuotojų dalies perėmimas taip pat gali būti pagrindas taikyti [Direktyvą 2001/23]?“

14 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad viešojo pirkimo procedūros metu konkurso reikalavimuose buvo nurodyta, kad autobusai privalo atitikti dabartinius Europos standartus. Autobusai, kurie kelis metus buvo naudojami vietos viešajam transportui, šių reikalavimų tikėtina neatitiktų. Dėl su aplinkos apsauga susijusių priežasčių buvo tikėtina, kad bus naudojami elektriniai autobusai, o ne dyzelinu ar benzinu varomos transporto priemonės. Dėl taršos azoto oksidais dauguma dyzelinu varomų transporto priemonių greičiausiai būtų uždraustos (ypač miesto centruose). Todėl faktiškai konkurso laimėtojas neperimtų esamo autobusų parko.

16 SBN autobusai vidutiniškai buvo 13 metų senumo.

17 SBN autobusai atitiko „Euro 3“ arba „Euro 4“ standartus, tačiau ne „Euro 6“ standartą.

18 Nė vienas iš SBN autobusų neatitiko nurodymų dėl pritaikymo neįgaliesiems.

19. Rašytines pastabas pateikė SBN, *OSL Bus* ir Europos Komisija. Nei R. Grafe, nei J. Pohle rašytinių pastabų nepateikė, taip pat nė vienas iš jų nedalyvavo 2019 m. kovo 21 d. teismo posėdyje, per kurį SBN, *OSL Bus* ir Komisija pateikė žodines pastabas.

Vertinimas

Pirminės pastabos

20. Pažymėtina, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra pateikta nacionalinės teisės aiškinimo; jame taip pat nenurodyta, ar viešojo pirkimo procesas dėl *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* vardu teikiamų autobusų transporto paslaugų atitiko Sąjungos teisėje nustatytas sąlygas. Vis dėlto manau, kad Teisingumo Teismui pakanka informacijos sprendimui priimti; ir kad tokie trūkumai nepanaikina Teisingumo Teismo jurisdikcijos atsakyti į prejudicinius klausimus¹⁹.

21. Iš nuorodos į Direktyvą 92/50 darytinos dvi išvados. Pirmą, iš pateiktos informacijos matyti, kad tuo metu, kai *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* paskelbė konkursą, ta direktyva nebegaliojo²⁰. Antra, nustatyta, kad nagrinėjami Sąjungos teisės klausimai yra susiję tik su Direktyvos 2001/23 dėl įmonių perdavimo išaiškinimu. Teisingumo Teismas jau yra išaiškinęs, kad tai, jog tam tikrais atvejais Direktyvos 2001/23 nuostatos gali būti taikomos sudarant sandorį, kuris patenka į viešųjų pirkimų direktyvų taikymo sritį, nepaneigia šios direktyvos tikslo²¹. Teisingumo Teismas neturi informacijos, kuri būtina siekiant išnagrinėti, ar buvo įvykdytos atitinkamos ES viešųjų pirkimų teisės nuostatos, o tam, kad būtų galima atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus, šio klausimo toliau nagrinėti nebūtina.

22. Nustatyta, kad viešojo autobusų transporto paslaugų teikimo *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* vardu perdavimas patenka į Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo sritį²². Pagal tą direktyvą SBN yra perdavėja, *OSL Bus* – perėmėja, o R. Grafe ir J. Pohle – darbuotojai, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 2 straipsnio 1 dalies atitinkamai a, b ir d punktus.

Dėl prejudicinių klausimų

23. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar kaimo vietovių autobusų transporto paslaugos teikimo perdavimas iš vieno operatoriaus kitam vykdant viešojo pirkimo procedūrą yra įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies b punktą, net jei naujam operatoriui nebuvo perduota jokie materialiojo turto (pvz., pačių autobusų). Antruoju klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar bylose dėl įmonių perdavimų, kai materialusis turtas nebeturi reikšmės, yra galimybė nukrypti nuo Teisingumo Teismo sprendimo *Liikene*²³. Atsakant į pirmąjį klausimą reikės nagrinėti Teisingumo Teismo sprendimą toje byloje. Todėl abu klausimus aptarsiu kartu.

24. Šioje byloje kilo praktinis klausimas – ar *OSL Bus* iš buvusio operatoriaus perima teises ir pareigas, susijusias su R. Grafe ir J. Pohle darbo sutartimis²⁴.

19 Žr., pavyzdžiui, 2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Burtscher*, C-213/04, EU:C:2005:731, 33 punktą.

20 Žr. šios išvados 7, 9 ir 10 punktus.

21 2001 m. sausio 25 d. Sprendimo *Liikene*, C-172/99, EU:C:2001:59, 22 punktą; taip pat žr. 25 punktą. Tame sprendime, remiantis ELPA teismo patariamąja nuomone (Byla E-2/95, *Eidesund prieš Stavanger Catering A/S*, ELPA teismo ataskaita, 1995 m. liepos 1 d. – 1996 m. gruodžio 31 d., p. 1, 50 punktas ir byla E-3/96, *Ask and Others v ABB Offshore Technology AS and Aker Offshore Partner AS*, ELPA teismo ataskaita, 1997, p. 1, 33 punktas), taip pat buvo konstatuota, kad aplinkybės, jog sutartis sudaryta po viešojo pirkimo konkurso, *nerišia*, kad darbuotojus saugančios taisyklės netaikytinos įmonės perdavimo atveju: žr. to sprendimo 21 p.

22 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Somoza Hermo ir Ilusión Seguridad*, C-60/17, EU:C:2018:559, 26–28 punktai.

23 2001 m. sausio 25 d. Sprendimas *Liikene*, C-172/99, EU:C:2001:59.

24 Žr. šios išvados 11 ir 12 punktus.

25. SBN, *OSL Bus* ir Komisijos nuomonės šiuo klausimu kai kuriais aspektais sutampa. Pirmą, kiekviena iš jų tvirtina, kad siekiant nustatyti, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies b punktą, reikia atsižvelgti į visas faktines aplinkybes, apibūdinančias nagrinėjamą verslo veiklą. Šios aplinkybės turi būti apsvarstytos atliekant bendrą nagrinėjamos bylos vertinimą, todėl jų negalima vertinti atskirai. Antra, jos pripažįsta, kad Teisingumo Teismas yra konstatavęs, jog tam tikruose sektoriuose, kuriuose itin svarbu išsaugoti įmonės darbuotojus, įmonė po perdavimo gali išlaikyti savo tapatybę, jei naujas operatorius ne tik vykdo tą pačią veiklą, bet ir turi iš esmės tą pačią darbuotojų grupę.

26. SBN teigia, kad įmonės perdavimas įvyko. Patys autobusai (jie yra lengvai pakeičiami) yra ne tokie svarbūs kaip darbuotojai. Tik perėmęs didžiąją dalį esamų SBN darbuotojų naujasis operatorius galėjo *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* toliau teikti sklandžiai veikiančią autobusų transporto paslaugą.

27. Priešingai, *OSL Bus* teigia, kad Direktyva 2001/23 netaikoma, jei nebuvo jokio reikšmingo veiklos išteklių (šiuo atveju – autobusų) perdavimo iš buvusio operatoriaus naujam operatoriui. Autobusų transportas yra būtent vienas iš sektorių, kuriame nėra iš esmės remiamasi kvalifikuotais darbuotojais. Tame sektoriuje pridėtinė vertė visų pirma kuriama turint materialųjį turtą – autobusus. Be šio turto negalima teikti paslaugos. Todėl lemiamą reikšmę turi tai, ar naujasis operatorius perima buvusio operatoriaus autobusus.

28. Komisija taip pat nurodo, kad iš Teisingumo Teismo sprendimo *Liikene*²⁵ matyti, kad autobusų transportas nėra sektorius, kuriame paslaugos teikimas priklauso nuo darbuotojų. Nustatyti, ar yra pakankamai veiksnių, rodančių, jog įvyko perdavimas, turi nacionalinis teismas. Komisijos nuomone, aplinkybės, kad nebuvo perduota jokio materialiojo turto, svarbos negali paneigti tai, kad buvęs operatorius aptariamą veiklą vykdė naudodamas materialųjį turtą, kuris dėl savo amžiaus prarado didžiąją dalį materialinės vertės ir dėl tame sektoriuje taikomų techninių naujovių buvo pasenęs.

29. Manau, kad siekdamas užtikrinti vienodą Direktyvos 2001/23 taikymą Teisingumo Teismas klausimą, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies b punktą, iš esmės nagrinėjo vertindamas, ar atitinkamas subjektas *išlaikė savo tapatybę*²⁶. Laikantis tokio požiūrio užtikrinama, kad minėta direktyva bus vienodai taikoma, nepaisant jos versijų įvairiomis kalbomis ir valstybių narių teisės aktų skirtumų, susijusių su teisinio perdavimo sąvoka. Teisingumo Teismas šią sąvoką aiškino gana lanksčiai, atsižvelgdamas į Direktyvos 2001/23 tikslą²⁷.

30. Siekiant nustatyti, ar subjektas išlaikė savo tapatybę, reikia atsižvelgti į visas faktines aplinkybes, kurios apibūdina aptariamą perdavimą, pavyzdžiui, į perduodamos įmonės arba verslo rūšį, materialiojo turto, kaip antai pastatų ir kilnojamojo turto, perdavimą ar neperdavimą, nematerialiojo turto vertę perdavimo metu, į tai, ar naujasis darbdavys perėmė daugumą darbuotojų, ar buvo perduoti klientai, taip pat į veiklos prieš perdavimą ir po jo panašumo laipsnį bei šios veiklos galimo sustabdymo trukmę. Šios aplinkybės turi būti apsvarstytos atliekant bendrą konkrečios bylos aplinkybių vertinimą, todėl jų negalima vertinti atskirai. Kalbant konkrečiai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad vertindamas nagrinėjamo sandorio faktines aplinkybes nacionalinis teismas turi atsižvelgti, be kita ko, į atitinkamos įmonės ar verslo rūšį²⁸. Tai reiškia, kad perdavimą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2001/23, patvirtinantiems įvairiems kriterijams teiktina reikšmė neišvengiamai skiriasi, atsižvelgiant į vykdomą veiklą ar net į atitinkamoje įmonėje, versle ar jų dalyje naudojamus gamybos ar valdymo metodus²⁹.

25 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

26 2001 m. sausio 25 d. Sprendimo *Liikene*, C-172/99, EU:C:2001:59, 27 punktą; iš naujesnių sprendimų žr. 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Somoza Hermo ir Ilunión Seguridad*, C-60/17, EU:C:2018:559, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

27 2011 m. sausio 20 d. Sprendimo *CLECE*, C-463/09, EU:C:2011:24, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

28 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Somoza Hermo ir Ilunión Seguridad*, C-60/17, EU:C:2018:559, 30 ir 31 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija.

29 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Somoza Hermo ir Ilunión Seguridad*, C-60/17, EU:C:2018:559, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

31. Šiuo atžvilgiu sunkumų kyla siekiant nustatyti, kaip taikyti tą kriterijų, ypač vertinant, kokią svarbą atliekant tą vertinimą reikia suteikti įvairiems veiksniams. Manau, kad nepakanka tiesiog atsakyti į klausimą, ar naujam operatoriui buvo perduoti darbuotojai, *ar* materialusis turtas (autobusai). Veikiau bet kokio vertinimo atskaitos taškas turėtų būti Direktyvos 2001/23 tikslas, t. y. garantuoti darbuotojų apsaugą pasikeitus darbdaviui, pirmiausia užtikrinant, kad būtų apsaugotos jų teisės³⁰. Todėl manau, kad bet kokia analizė turi turėti daugiau niuansų, nei nurodo šios bylos šalys.

32. Pagal Direktyvos 2001/23 3 straipsnio 1 dalį pareigos, kylančios iš darbo sutarties (arba darbo santykių) perdavimo dieną automatiškai perduodami perėmėjui.

33. Iš parengiamųjų dokumentų matyti, kad įmonės perdavimo atveju Direktyvoje 2001/23 didžiausias dėmesys skiriamas darbo santykių tarp perdavėjo ir darbuotojų, kurie perduodami naujam operatoriui, apsaugai³¹. Todėl nustatant, ar išlaikoma atitinkamo subjekto tapatybė, ir vertinant susijusius faktus bei aplinkybes, reikia atsižvelgti į tą pagrindinį tikslą.

34. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad toks vertinimas neišvengiamai yra lankstus. Todėl tokio vertinimo elementams teikiama svarba keisis priklausomai nuo nagrinėjamos bylos. Viena vertus, Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad tuo atveju, kai veikla daugiausia remiasi darbo jėga, ūkio subjekto tapatybė negali būti išlaikyta, jei naujas operatorius nesamdo didžiosios buvusio operatoriaus darbuotojų dalies³². Kita vertus, jei tam tikra veikla daugiausiai remiasi įranga, tai, kad naujas operatorius neperėmė buvusių darbuotojų tai veiklai atlikti, nepaneigia įmonės perdavimo, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2001/23³³.

35. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad darbo jėga (autobusų vairuotojai ir vadovaujantys darbuotojai) buvo svarbi siekiant užtikrinti sklandų vietos autobusų paslaugos teikimo *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* perdavimą iš buvusio operatoriaus naujam operatoriui³⁴. Tačiau prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra padaryta išvados, kad autobusai ir kitas materialusis turtas buvo svarbūs įmonei, ypač tuo metu, kai kompetentinga institucija paskelbė konkursą.

36. Taigi manau, kad SBN ir *OSL Bus* negali būti teisios dėl to, kad abi atsakovės pagrindinėje byloje teigia, kad iš to, ar yra vienas iš Teisingumo Teismo nustatytų veiksnių, *savaimė* išplaukia, kad įvyko (arba atvirkščiai, neįvyko) įmonės perdavimas. Vertinimas, kurį reikia atlikti, yra sudėtingesnis.

37. Sprendime *Schmidt*³⁵ Teisingumo Teismas konkrečiai nagrinėjo klausimą, ar, nesant jokio materialiojo turto perdavimo, *negali būti laikoma*, kad įvyko įmonės perdavimas, kuriam taikoma Direktyva 77/187³⁶. Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakė griežtai neigiamai. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal ankstesnę jurisprudenciją tokio turto perdavimas buvo priskirtas prie „įvairių veiksnių, į kuriuos nacionalinis teismas turi atsižvelgti, vertindamas sudėtingą sandorį kaip visumą, kad nuspręstų, ar įmonė faktiškai buvo perduota“³⁷. Tačiau vien tai, kad materialiojo turto perdavimas buvo

30 Direktyvos 2001/23 3, 5 ir 6 konstatuojamosios dalys.

31 Žr. 1974 m. birželio 21 d. Komisijos pasiūlymo dėl direktyvos aiškinamojo memorandumo, COM(74) 351, *final/2*, 2–3 ir 5 psl. Aštuntajame dešimtmetyje įmonių perdavimas, kolektyvinis atleidimas iš darbo ir darbdavio bankrotas buvo trys pagrindiniai socialinės politikos klausimai, kuriuos Europos Sąjunga pirmiausia reglamentavo ne lyčių lygybės srityje – žr. 1974 m. sausio 21 d. Tarybos rezoliuciją dėl socialinių veiksmų programos (OL C 13, 1974, p. 1).

32 2017 m. spalio 19 d. Sprendimo *Securitas*, C-200/16, EU:C:2017:780, 29 punktas.

33 2017 m. spalio 19 d. Sprendimo *Securitas*, C-200/16, EU:C:2017:780, 30 punktas.

34 Posėdžio metu Teisingumo Teismas buvo informuotas, kad naujasis operatorius įdarbino 85 % buvusio operatoriaus darbuotojų.

35 1994 m. balandžio 14 d. sprendimas, C-392/92, EU:C:1994:134.

36 Žr. šios išvados 1 punktą ir 2 išnašą.

37 1994 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Schmidt*, C-392/92, EU:C:1994:134, 16 punktas.

vienas iš nurodytų veiksnių, neleidžia daryti išvados, kad, nesant tokio turto perdavimo, neįvyko įmonės perdavimas. Teisingumo Teismas priminė, kad anksčiau yra konstatavęs (Sprendime *Spijkers*)³⁸, kad vien tas veiksnys nėra lemiamas. Todėl padarė išvadą, kad direktyvos tikslas, t. y. darbuotojų apsauga, „negali priklausyti išimtinai nuo [to] veiksnio vertinimo“³⁹.

38. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas nurodo, kad *OSL Bus* atmetė galimybę perimti SBN naudotų autobusų parką, nes pasikeitė *Landkreis Oberspreewald-Lausitz* autobusų linijų verslui taikomos sąlygos. Dabar taikomi griežtesni reikalavimai dėl išmetamųjų teršalų. Naudojami autobusai negalėjo būti senesni nei 15 metų (tuo metu, kai naujasis operatorius perėmė autobusų paslaugą, SBN autobusai buvo vidutiniškai 13 metų senumo). Didelė dalis naudojamų transporto priemonių turėjo būti tinkamos neįgaliesiems. Apskritai buvo siekiama pereiti prie elektrinių autobusų, o ne dyzelinu ar benzinu varomų autobusų naudojimo; o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsižvelgė į tai, kad naujojo operatoriaus sutartis buvo sudaryta 10 metų laikotarpiui. Dėl darbuotojų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pritarė SBN teiginiui, kad „autobusų vairuotojai yra esminis ūkio subjekto požymis“. Konkurso sąlygose buvo nurodyta, kad „vykdytojas privalo užtikrinti, kad vairuotojai atitiktų patrauklaus vietinio viešojo keleivių vežimo reikalavimus, įskaitant visišką orientavimąsi į teikiamas paslaugas ir vartotojus“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat išsakė nuomonę, kad kaimo vietovėse, pvz., *Landkreis Oberspreewald-Lausitz*, patyrę autobusų vairuotojai „yra vertingi ir jų dažnai trūksta“⁴⁰.

39. Ar aptariamasis verslas išlaikė savo tapatybę, galiausiai yra fakto klausimas, todėl į jį turi atsakyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Pagal suformuotą jurisprudenciją apie tą tapatybės išlaikymą galima spręsti, be kita ko, iš to, ar naujas darbdavys faktiškai tęsia, ar atnaujiną tą pačią arba panašią veiklą⁴¹.

40. Šiuo klausimu prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad naujosios operatorės *OSL Bus* teikiamos autobusų paslaugos yra iš esmės panašios į tas, kurias teikė buvusi operatorė SBN. Paslauga buvo teikiama be pertraukos⁴². Paslauga buvo teikiama tam pačiam klientui – perkančiajai organizacijai, ir greičiausiai buvo skirta eksploatuoti daugumai tų pačių maršrutų teikiant paslaugą daugumai tų pačių keleivių.

41. Ar tokiomis aplinkybėmis tai, kad nebuvo perduota materialiojo turto, turi lemiamą reikšmę?

42. *OSL Bus* ypatingą dėmesį skiria tam, ką ji apibūdino kaip „buvusio operatoriaus materialiojo turto pridėtinę vertę“. Ji teigia, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismo nurodyti veiksniai yra nereikšmingi. Byla turėtų būti vertinama abstrakčiai, o lemiamą reikšmę turi tai, ar naujam operatoriui perduodamas materialusis turtas.

43. Negaliu pritarti tokiam požiūriui.

38 1986 m. kovo 18 d. Sprendimo, 24/85, EU:C:1986:127, 12 punktas.

39 1994 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Schmidt*, C-392/92, EU:C:1994:134, 16 punktas. Sprendimo vertimas į anglų kalbą yra netinkamas (ypač dėl žodžio „dalykas“ vartojimo iš prancūzų kalbos verčiant žodį *objet*). Perfrazavau, kad perteikčiau prasmę originalo kalba, kuria buvo surašytas sprendimas (prancūzų k.). Tame tekste sakoma: „<...>La circonstance que la jurisprudence de la Cour cite le transfert de tels éléments au nombre des différents critères à prendre en compte par le juge national pour, dans le cadre de l'évaluation d'ensemble d'une opération complexe, apprécier la réalité d'un transfert d'entreprise ne permet pas de conclure que l'absence de ces éléments exclue l'existence d'un transfert. En effet, le maintien des droits des travailleurs qui, selon son intitulé même, est l'objet de la directive, ne saurait dépendre de la seule prise en considération d'un facteur dont la Cour a, d'ailleurs, déjà relevé qu'il n'était pas, à lui seul, déterminant (voir arrêt du 18 mars 1986, *Spijkers*, 24/85, EU:C:1986:127, point 12).

40 Žr. šios išvados 15 ir 16 punktus.

41 1994 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Schmidt*, C-392/92, EU:C:1994:134, 17 punktas.

42 SBN teikti autobusų transporto paslaugą perkančiajai organizacijai nustojo 2017 m. liepos 31 d. *OSL Bus* autobusų paslaugą pradėjo teikti 2017 m. rugpjūčio 1 d.

44. Įmonės perdavimas nevyksta abstrakčiai. Priešingai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyti elementai atitinka veiksnius, kuriuos Teisingumo Teismas savo gausioje jurisprudencijoje pripažįsta svarbiais. Sąjungos teisės aktų leidėjas reglamentuoti šią sritį nusprendė būtent dėl to, kad įmonės perdavimas turi realių ir praktinių padarinių ne tik susijusiems subjektams, bet ir jų darbuotojams. Todėl nagrinėti tokias bylas laikantis visiškai abstraktaus požiūrio būtų ydinga. Teisingumo Teismo taikomas kriterijus yra iš esmės praktinis realaus pasaulio kriterijus: „ar įvyko „perdavimas išlaikant ūkio subjekto tapatybę“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies b punktą?“. To vertinimo negalima apriboti tik tikrinimu, ar naujasis operatorius perėmė buvusio operatoriaus materialųjį turtą.

45. Ar iš Sprendimo *Liikenne*⁴³ būtina išplaukia, kad nagrinėjamu atveju įmonės perdavimas neįvyko, nes ankstesnis operatorius naujam operatoriui neperdavė esamo (senų) autobusų parko?

46. Byla *Liikenne*⁴⁴ susijusi su trejų metų sutartimi dėl autobusų transporto paslaugų, apimančių septynias regionines autobusų linijas. Buvusioji operatorė (*Hakunilan Liikenne*; toliau – HL) eksploatavo maršrutus, naudodama 26 autobusus. Naujoji operatorė (*Liikenne*), laukdama, kol bus pristatyti 22 nauji jos užsakyti autobusai, iš HL laikotarpiui nuo dviejų iki trijų mėnesių išsinuomavo du autobusus ir įsigijo uniformų⁴⁵. Ji neperėmė jokių transporto priemonių ar kito materialiojo turto neterminuotam laikotarpiui.

47. Teisingumo Teismas pirmiausia pateikė bendro pobūdžio teiginių, atitinkančių suformuotą jurisprudenciją. Jie apima nuorodą į Direktyvos 2001/23 tikslus; aiškinama, kas laikoma įmone, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą; apibūdinamas patikrinimas ir kriterijai, skirti įvertinti, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 1 dalies b punktą; taip pat primenama, kad konkrečias bylos faktines aplinkybes turi įvertinti nacionalinis teismas⁴⁶.

48. Problemų gali kilti dėl šios sprendimo ištraukos:

„39 Vis dėlto, vežimas autobusu negali būti laikomas veikla, kuri iš esmės paremta darbo jėga, nes jai reikia daug įrangos ir prietaisų (žr. Sprendimo *Allen*⁴⁷ 30 punktą, kuriame prieita prie tokios pačios išvados dėl gręžimo darbų kasyklose). Todėl tai, kad ankstesnis sutarties vykdytojas neperdavė naujam materialiojo turto, naudojamo aptarnaujant atitinkamus autobusų maršrutus, yra aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti.

40 Teismo posėdžio metu atsakovų pagrindinėje byloje atstovas pabrėžė perkančiosios organizacijos YTV ir *Liikene* sudarytos sutarties ekonominę vertę ir nurodė, kad tai yra reikšmingas materialus[is] turtas. Tos vertės paneigti negalima; tačiau sutarties skyrimo, kuris turi būti atliekamas iš naujo, atveju toks materialus[is] turtas, pasibaigus buvusiam sutarčiai, iš esmės netenka visos vertės, kadangi būtina vėl skelbiama viešųjų pirkimų procedūra.

41 Jei tokioje viešųjų pirkimų procedūroje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, numatyta, kad naujas sutarties vykdytojas turi perimti esamą sutartį su klientais, arba jei daugumą klientų galima laikyti priklausomais, tada vis tiek turėtų būti pripažįstama, kad klientai buvo perduoti.

43 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

44 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

45 Generalinio advokato P. Léger išvados *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2000:563, 10 punktas. Šios faktinės aplinkybės pakartotos sprendimo 9 ir 10 punktuose.

46 2001 m. sausio 25 d. Sprendimas *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59, visų pirma žr. 19, 26, 27, 31, 33 ir 35 punktus.

47 1999 m. gruodžio 2 d. Sprendimas *Allen ir kt.*, C-234/98, EU:C:1999:594.

- 42 Tačiau tokiaje sektoriuje, kaip reguliarusis viešasis autobusų transportas, kur veiklai vykdyti yra svarbus materialus[is] turtas, aplinkybė, kad ankstesnis sutarties vykdytojas neperdavė reikšmingos tokių išteklių, būtinų tinkamai ūkio subjekto veiklai, dalies naujam sutarties vykdytojui, leidžia daryti išvadą, jog šis ūkio subjektas neišlaiko savo tapatybės.
- 43 Todėl tokioje situacijoje, kokia yra pagrindinėje byloje, Direktyva 77/187 netaikoma, jei ankstesnis sutarties vykdytojas neperdavė reikšmingo material[iojo] turto naujam sutarties vykdytojui.“
49. Taigi, nacionaliniam teismui buvo pateiktas atsakymas, kad „<...> tokioje situacijoje, kokia yra pagrindinėje byloje, Direktyva 77/187 netaikoma, jei tarp šių dviejų įmonių nebuvo perduota jokio reikšmingo material[iojo] turto“⁴⁸.
50. Atsižvelgdama į nurodytus Sprendimo *Liikenne* punktus, turiu *Arbeitsgericht Cottbus* (Kotbuso darbo teismas) pagirti už lojalumą ir gerą nuovoką pateikiant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.
51. Ar Teisingumo Teismo sprendimas *Liikenne* reiškia, kad nacionaliniam teismui šiuo atveju užkertamas kelias prieiti prie kitokios išvados dėl kitų aplinkybių, kai pasikeitus rajono autobusų transporto paslaugos operatoriui buvęs operatorius naujam operatoriui taip pat neperdavė esamo autobusų parko?
52. Aš taip nemanau.
53. Manau, kad šios bylos aplinkybės esminiais aspektais akivaizdžiai skiriasi nuo tų aplinkybių, kuriomis remiantis buvo priimtas Sprendimas *Liikenne*.
54. Savaiame suprantama, kad, neturint autobusų ir jų vairuotojų, neįmanoma teikti autobusų transporto paslaugos. Tačiau iš jokių bylos *Liikenne* faktinių aplinkybių, užfiksuotų generalinio advokato P. Léger išvadoje⁴⁹ ir sprendime⁵⁰, negalima spręsti, kad naujojo operatoriaus sprendimą neperimti buvusio operatoriaus autobusų parko lėmė teisinės, techninės ar su aplinkos apsauga susijusios priežastys. *Liikenne* turėjo beveik pakankamai autobusų septynioms papildomoms linijoms, kurias ji perėmė, aptarnauti (ji trumpai nuomojo du autobusus iš HL); taip pat *Liikenne* buvo užsisakiusi 22 naujus autobusus. Kodėl (komerciniu požiūriu) jai būtų reikėję perimti ir esamą HL 26 autobusų parką?
55. Šioje byloje sutarties, dėl kurios vyko konkursas, terminas buvo daugiau kaip tris kartus ilgesnis (10 metų vietoj 3 metų). Sutartis buvo sudaryta dėl viso rajono autobusų transporto paslaugos teikimo, todėl galimybė lengvai pakeisti skirtingų maršrutų autobusus greičiausiai turėjo reikšmės. Galima pagrįstai spręsti, kad svarbi aplinkybė buvo tai, ar esamą autobusų parką būtų galima tikslingai naudoti visą tos sutarties galiojimo laikotarpį. Praėjus dvidešimčiai metų nuo tada, kai susiklostė bylos *Liikenne*⁵¹ faktinės aplinkybės, konkurso sąlygose galimiems konkurso dalyviams buvo aiškiai nurodyta, kad pagrindinė įranga (autobusai), kuri bus naudojama nauju dešimties metų sutarties galiojimo laikotarpiu, turės atitikti konkrečius naujus (aukštesnius) techninius ir aplinkos apsaugos standartus.
56. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą yra pateikta pakankamai informacijos, kad būtų galima daryti išvadą (savaiame suprantama, atsižvelgiant į bet koki reikiamą tolesnį vertinimą, kurį atliks nacionalinis teismas, kuris vienintelis gali spręsti fakto klausimus), jog visiškai nepriklausomai nuo naujojo operatoriaus turimo autobusų parko dydžio tam operatoriui nebuvo jokios prasmės perimti

48 2001 m. sausio 25 d. Sprendimo *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59, 44 punktą ir sprendimo rezoliucinės dalies (toliau – rezoliucinė dalis) 2 punkto antra įtrauka; išskirta mano.

49 Generalinio advokato P. Léger išvada *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2000:563, 8–14 punktai.

50 2001 m. sausio 25 d. Sprendimo *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59, 8–14 punktai.

51 2001 m. sausio 25 d. Sprendimas *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59.

buvusio operatoriaus turimą autobusų parką, nes *jis nebūtų galėjęs naudoti tų autobusų, kad įvykdytų savo naujus sutartinius teisinius įsipareigojimus*. Artėjo aptariamų transporto priemonių leidžiamo naudojimo laiko pabaiga; šios transporto priemonės neatitiko konkurso sąlygose nurodytų teisinių, techninių ir aplinkos apsaugos reikalavimų. Perdavus esamą autobusų parką, jis nebūtų (vartojant Sprendimo *Liikenne*⁵² 42 punkte pateiktą formuluotę) buvęs „būtinai tinkamai ūkio subjekto veiklai“. Šie autobusai būtų buvę atiduoti į metalo laužą.

57. Manau, kad tokiomis aplinkybėmis, kai dėl teisinių, techninių ir aplinkos apsaugos reikalavimų naujam operatoriui nėra ekonomiškai naudinga perimti buvusio operatoriaus materialųjį turtą, nacionalinis teismas, vertindamas, ar įvyko įmonės perdavimas, patenkantis į Direktyvos 2001/23 taikymo sritį, turėtų nepaisyti, kas atsitiko su materialiuoju turtu, o pagrindinį dėmesį skirti kitiems sandorio elementams. Kaip Teisingumo Teismas konstatavo Sprendime *Liikenne*⁵³, o nuorodą į „materialųjį turtą“ pateikiant laužtiniuose skliaustuose, „siekiant nustatyti, ar įvykdytos ūkio subjekto perdavimo sąlygos, taip pat reikia atsižvelgti į visas faktines aplinkybes, kurios apibūdina nagrinėjamą sandorį, prie kurių priskirtina, be kita ko, atitinkamos įmonės arba verslo rūšis, [materialiojo turto, kaip antai pastatų ir kilnojamojo turto, perdavimas ar neperdavimas], nematerialiojo turto vertė perdavimo momentu, tai, ar naujasis darbdavys perėmė daugumą darbuotojų, ar buvo perduoti klientai, prieš ir po perdavimo atliekamos veiklos panašumo laipsnis, taip pat šios veiklos galimo sustabdymo trukmė. Tačiau visos šios aplinkybės yra tik atskiri visapusio įvertinimo, kuris turi būti atliktas, aspektai, todėl jos negali būti vertinamos atskirai (visų pirma žr. Sprendimo *Spijkers*⁵⁴ 13 punktą ir Sprendimo *Süzen*⁵⁵ 14 punktą)“.

58. Pažymiu, kad analizė, kurią atliekant dėmesys skiriamas tik aplinkybei, kad nebuvo perduota tokio materialiojo turto, galėtų pažeisti pagrindinį Direktyvos 2001/23 tikslą. Naujasis operatorius sandorį labai paprastai galėtų sudaryti taip (neperimdamas materialiojo turto), kad jis nepatektų į direktyvos taikymo sritį (iš tiesų tikėtina, kad naujasis operatorius būtų taip ir padarytų). Tačiau dėl to naujasis operatorius galėtų išvengti įsipareigojimų, kuriuos jis priešingu atveju turėtų prisiimti buvusio operatoriaus darbuotojų atžvilgiu. Akivaizdu, kad taip būti negali.

59. Mano siūlomas požiūris neprieštarauja Sprendimui *Liikenne*⁵⁶. Kiekvienoje byloje dėl įmonių perdavimo nacionalinis teismas konkrečioms nagrinėjamos bylos aplinkybėms turi pritaikyti Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytus kriterijus. Kaip buvo nurodyta, bylos *Liikenne*⁵⁷ faktai ir aplinkybės iš esmės skiriasi nuo šios bylos aplinkybių. Sprendimo *Liikenne*⁵⁸ teisiniai motyvai gali likti galioti, o šioje byloje remiantis tais itin skirtingais faktais galima prieiti prie kitokios išvados.

60. Manau, kad sprendžiamas, ar ūkio subjektas išlaikė savo tapatybę, taigi, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies b punktą, nacionalinis teismas turėtų: i) visapusiai atsižvelgti į pagrindinį tos direktyvos tikslą apsaugoti darbuotojus ir jų teises pasikeitus darbdaviui; ir ii) įvertinti visus faktus ir aplinkybes, susijusius su nagrinėjamu sandoriu, įskaitant su aptariamą verslo veiklos vykdymu susijusius teisinius, techninius ir aplinkos apsaugos reikalavimus. Tai, kad nebuvo perduota reikšmingo materialiojo turto, yra svarbu, tačiau nebūtinai turi lemiamą reikšmę.

52 2001 m. sausio 25 d. Sprendimas *Liikenne*, C-172/99, EU:C:2001:59.

53 2001 m. sausio 25 d. sprendimo C-172/99, EU:C:2001:59, 33 punktas.

54 1986 m. kovo 18 d. Sprendimas *Spijkers*, 24/85, EU:C:1986:127.

55 1997 m. kovo 11 d. Sprendimas *Süzen*, C-13/95, EU:C:1997:141.

56 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

57 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

58 2001 m. sausio 25 d. sprendimas, C-172/99, EU:C:2001:59.

Išvada

61. Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, manau, kad Teisingumo Teismas į *Arbeitsgericht Cottbus* (Kotbuso darbo teismas, Vokietija) pateiktus klausimus turėtų atsakyti taip:

sprendamas, ar ūkio subjektas išlaikė savo tapatybę, taigi, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal 2001 m. kovo 12 d. Direktyvos 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo 1 straipsnio 1 dalies b punktą, nacionalinis teismas turėtų:

- visapusiai atsižvelgti į pagrindinį tos direktyvos tikslą apsaugoti darbuotojus ir jų teises pasikeitus darbdaviui ir
- įvertinti visus faktus ir aplinkybes, susijusius su nagrinėjamu sandoriu, įskaitant bet kokius su aptariamais verslo veiklos vykdymu susijusius teisinius, techninius ir aplinkos apsaugos reikalavimus.

Jei dėl tokių teisinių, techninių ir aplinkos apsaugos reikalavimų faktiškai negalima perduoti reikšmingo materialiojo turto, nacionalinis teismas šio sandorio aspekto neturėtų laikyti būtinai turinčiu lemiamą reikšmę sprendžiant, ar įvyko įmonės perdavimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/23 1 straipsnio 1 dalies b punktą.